

Stanovisko Slovenského národného strediska pre ľudské práva k medzerám a nedostatkom prijatého znenia definície segregácie vo výchove a vzdelávaní

Stredisko víta prijatie zákona 182/2023 Z. z. ktorým sa dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) zo dňa 9. mája 2023, ktorý prispieva k naplneniu viacerých základných cieľov Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky. Táto novela okrem iného zavedením definície segregácie do slovenskej legislatívy priamo napĺňa cieľ Reformy 5 - Podpora desegregácie škôl Komponentu 6 - Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch.¹

V zmysle § 2 písm. ah) novelizovaného školského zákona je „segregáciou vo výchove a vzdelávaní konanie alebo opomenutie konania, ktoré je v rozpore so zásadou rovnakého zaobchádzania podľa osobitného predpisu 2a)² a v dôsledku ktorého dochádza alebo by mohlo dôjsť k priestorovému, organizačnému, fyzickému alebo sociálnemu vylučovaniu alebo oddelovaniu skupiny detí, žiakov, poslucháčov alebo účastníkov výchovy a vzdelávania bez dôvodu, ktorý vyplýva z tohto zákona,. V zmysle § 2 písm. ai) je „dodržiavaním zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní prijímanie opatrení na jej predchádzanie a jej elimináciu“.

Stredisko sa aktívne a priebežne zapájalo do procesu tvorby definície segregácie vo výchove a vzdelávaní. Stredisko predložilo svojej pripomienky k definícii segregácie v rámci medzirezortného pripomienkového konania k novele školského zákona, ktoré sa uskutočnilo medzi 24. augustom až 19. septembrom 2022 (LP/2022/502). Rovnako poskytlo stanovisko a návrhy k návrhu právnej úpravy definície školskej segregácie Úradu splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity a Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky v roku 2023.

Stredisko oceňuje možnosť participovať na tvorbe definície a rešpektuje, že jeho pripomienky neboli v plnej miere premietnuté do finálneho znenia právneho vymedzenia segregácie vo výchove

¹ Komponent 6 dostupný na:

https://www.planobnovy.sk/site/assets/files/1045/komponent_06_inkluzivne_vzdelavanie_1.pdf

² Zákonnodarca odkazuje na § 2a ods. 2 a 3 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov, ktorý upravuje priamu diskrimináciu a nepriamu diskrimináciu.

V zmysle § 2a ods. 2 je „Priama diskriminácia konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou v porovnateľnej situácii.“ V zmysle § 2a ods. 3 je „Nepriama diskriminácia je navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú alebo by mohli znevýhodňovať osobu v porovnaní s inou osobou; nepriama diskriminácia nie je, ak takýto predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu.“

a vzdelávaní. Z pozície národného antidiskriminačného orgánu však upozorňuje na medzery a nedostatky prijatého znenia definície školskej segregácie v školskom zákone, ktoré môžu mať negatívny dopad na efektívnu implementáciu definície v praxi.

Stredisko v prvom rade upozorňuje na absentujúce prepojenie prijatej definície školskej segregácie na zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej ako „antidiskriminačný zákon“). Antidiskriminačný zákon je všeobecným predpisom slovenskej antidiskriminačnej legislatívy, ktorý okrem hmotnoprávných podmienok porušenia zásady rovnakého zaobchádzania zahŕňa aj úpravu procesných prostriedkov ochrany pred diskrimináciou.³ Zákonodarca odkazuje na antidiskriminačný zákon len pri naviazaní definície segregácie vo výchove a vzdelávaní na priamu a nepriamu formu diskriminácie.

Stredisko upozorňuje, že vymedzenie segregácie vo výchove a vzdelávaní ako priamej a nepriamej diskriminácie je výrazne obmedzujúce v kontexte možného definovania segregácie ako osobitnej formy diskriminácie v antidiskriminačnom zákone v budúcnosti. Stredisko si dovoľuje uviesť, že naviazanie segregácie na priamu a nepriamu formu diskriminácie zároveň nereflektuje ani aktuálnu rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý segregáciu označuje za „zvláštnu formu diskriminácie“⁴, t. j. osobitnú formu diskriminácie.

Stredisko ďalej hodnotí ako problematické vymedzenie § 2 písm. ai) školského zákona, v zmysle ktorého je prijímanie opatrení na predchádzanie a elimináciu segregácie dodržiavaním zákazu segregácie. Stredisko upozorňuje, že daná úprava môže obmedzovať posudzovanie a odstraňovanie prípadov segregácie vo výchove a vzdelávaní. Napriek tomu, že Stredisko priamo navrhovalo doplnenie vymedzenia školskej segregácie aj o pozitívnu povinnosť škôl a školských zariadení na prijímanie opatrení na predchádzanie a elimináciu segregácie, zdôrazňuje, že prijímanie takýchto opatrení samotné nemôže naplňovať pojem dodržiavania zákazu rovnakého zaobchádzania, ale predstavuje len jednu zložku povinnosti dodržiavať zákaz segregácie, a to preventívnu. Prijímanie takýchto opatrení samotné nie je dostačujúce na to, aby mohlo predstavovať dodržiavanie zákazu segregácie, ale malo by byť len jedným z radu aktívnych krokov vyžadovaných od škôl a školských zariadení v danom smere.

Vzhľadom k uvedenému má Stredisko za to, že vymedzenie školskej segregácie, v znení v ktorom bolo prijaté do školského zákona aktuálne nepredstavuje efektívny prostriedok na zamedzenie, resp. predchádzanie prípadom nezákonného oddeleného vzdelávania v slovenskom vzdelávacom systéme a naopak môže byť dokonca obmedzujúce pri riešení a posudzovaní prípadov segregácie vo výchove a vzdelávaní a limitujúce pri vyvodzovaní zodpovednosti zo strany zodpovedných subjektov.

³ § 9 a nasl. antidiskriminačného zákona.

⁴ Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4Cdo/112/2021.

**SLOVENSKÉ NÁRODNÉ
STREDISKO
PRE ĽUDSKÉ PRÁVA**

Laurinská 18
811 01 Bratislava
Slovensko

02/208 501 14
info@snslp.sk
www.snslp.sk

